

*В. Л. Вороніна, к.е.н, доцент
Т. Є. Іщейкін, к.е.н, доцент
Д. В. Шелковський, здобувач вищої освіти
Полтавський державний аграрний університет*

АДАПТАЦІЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ ДО НОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Малий бізнес відіграє важливу роль в економіці багатьох країн, займаючи спеціалізовані ніші на ринку, будучи основою розвитку бізнесу, підвищення його гнучкості та мобільності. Малий бізнес сприяє структурній перебудові економіки шляхом створення нових робочих місць, виконання спеціалізованих функцій, у тому числі інноваційних, професійного зростання підприємців та формування середнього класу.

Певний внесок у наукове дослідження різних аспектів підприємництва внесли закордонні та вітчизняні економісти: Буряк Р., Воронько-Невіднича Т., Дячков Д., Звонар Й., Зось-Кіор М., Калашник О., Кириченко Т., Костенко О., Мазур І., Маркіна І., Паркер С., Соболев Н., Шумпетер Й., Хейне П. та ін. Зазначеними науковцями розглянуті основні умови і проблеми розвитку підприємництва, механізм їх державної підтримки, окремі аспекти регіональної економічної політики організації малого бізнесу. Разом з тим практично відсутні роботи, в яких цілісно було б представлено систему управління підприємством малого бізнесу в умовах постійних змін зовнішнього середовища та інтенсифікації конкуренції; залишаються відкритими методичні питання формування стратегії розвитку та відповідної організації менеджменту малого підприємства.

Вважаємо, що малий бізнес, є найбільш гнучкою і адаптивною формою господарської діяльності, що сприяє прискоренню процесів оновлення економіки, підвищенню рівня добробуту суспільства, збільшення зайнятості працездатного населення.

За період 2016-2021 рр. в Україні кількість підприємств малого бізнесу збільшилась на 11,8 %. Їх частка в загальній кількості суб'єктів господарювання стабільно складає 99 %. Це свідчить про те, що малий бізнес відіграє важливу роль для

розвитку національної економіки. Динаміка показників загальної кількості малих підприємств в Україні представлена на рис. 1.

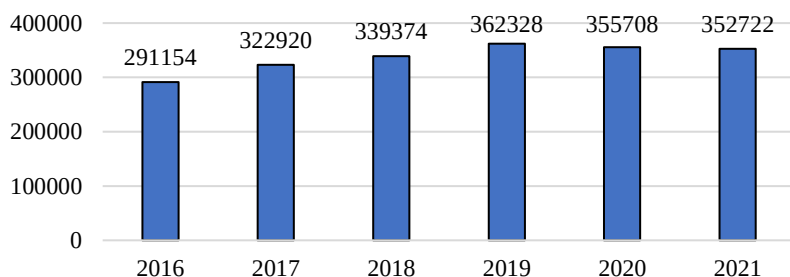

Рис. 1. Кількість малих підприємств в Україні, 2016-2021 рр., од. [1]

При цьому, у порівнянні з економічно розвиненими країнами, можна стверджувати, що існує вкрай недостатній розвиток малого підприємництва в Україні, адже кількість підприємств малого бізнесу у рази є менше аналогічних показників в економічно і соціально розвинених країнах світу.

Слід зазначити, що підприємства малого бізнесу в Україні знаходяться в кризовому стані під впливом різних процесів, і практично не розвиваються. Серед основних загроз для бізнесу в Україні традиційно виділяли: низький інвестиційний клімат; постійні зміни у регуляторній та податковій політиці держави та законодавстві, що регулює питання правил ведення бізнесу; корупцію у судовій системі та правоохоронних органах та постійний тиск на бізнес з боку останніх й рейдерство. Зараз до цього нескінченного переліку наразі додалася ще й війна.

Міністерство цифрової трансформації України та Ініціативи для відновлення економіки, розвитку підприємництва та експорту України презентувало основні результати опитування 877 власників малого бізнесу, проведеного з 25 травня по 10 червня 2022 року [2].

В межах проведеного дослідження, зазначено, що малий бізнес активно допомагає Україні перемогти у війні. У 38,4 % випадках кожен співробітник або керівник допомагає самостійно по зможі. У 31,5 % випадків це є важливою частиною

життєдіяльності всього бізнесу та колективу. У 23,5 % допомагає шляхом розвитку бізнесу й робочих місць.

Однак 6,6 % не мають можливості допомогти. 46,8 % підприємств зупинені або майже зупинені, порівнюючи з періодом до 23 лютого 2022 року.

Загальні прямі втрати малого та середнього бізнесу з 24 лютого 2022 року оцінюються в 85 млрд. дол. Середній очікуваний показник обсягів реалізованої продукції у 2022 році – 48 %.

Лише 6 % бізнесів мають і адаптовану стратегію, і бізнес-план з урахуванням нових реалій. 55,5 % у процесі обдумування та інтуїтивного управління, 20,4 % мають стратегію та гнучко адаптують свої плани, у 11,1 % взагалі немає і не бачать сенсу [2].

На нашу думку, перше, що слід забезпечити – це безпеку персоналу. За останні два роки пандемії багато підприємств встигло перепрофілюватися, запровадити нові форми організації праці, багато працівників були переведенні на віддалений графік роботи, з початком війни цей досвід став у нагоді, як ніколи зараз. Ми впевнені, що, за можливості, підприємства не мають скорочувати штат – збереження команди є надважливим кроком, адже після перемоги, для швидкого відновлення, будуть потрібні навчені та перевірені кадри.

Для забезпечення фізичної безпеки, як і людей, так й майна підприємства, як варіант, можливо скористатися державною програмою релокації – переміщення підприємств з територій, що наближені або знаходяться у зоні бойових дій, в безпечні регіони Західної України. До програми може долучитися будь-яке підприємство, здійснивши повну або часткову релокацію своїх потужностей. Програма поширюється на регіони, що постраждали від бойових дій.

Наступне на що слід звернути увагу – це перехід на електронний документообіг. Даний процес неминучий в будь-якому разі, й чим скоріше це станеться тим краще, оскільки, наприклад, ті самі корпоративні документи будуть доступні будь-де і будь-коли особам, яким буде наданий доступ до них, документи ніколи нікуди не зникнуть, знищити їх фізично чи вкрасти буде не можливо, крім того це економить багато часу, що витрачається на пошук документів, їх доставку та дає змогу

фокусуватися на більш важливих питаннях.

Війна – це виклик для всіх! Від того, як швидко ми відреагуємо та навчимося далі працювати в таких умовах, залежить наше майбутнє та держави в цілому. Отже питання функціонування малого бізнесу та адаптація в сьогоденних реаліях – є однією з першочергових завдань управління.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України.
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>